

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาศาสาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผู้วิจัยได้รวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ที่สำคัญได้แก่ ฐานข้อมูลออนไลน์ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เช่น TDCThailis จะเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและรายงานการวิจัย, science direct, EBSCOhost จะเป็นแหล่งบทความวิจัยจากต่างประเทศ และแหล่งสืบค้นข้อมูลที่นิยมใช้กันทั่วไป ได้แก่ www.google.co.th รวมทั้งหนังสือ ตำรา เอกสารต่างๆจากสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ รายละเอียดเนื้อหาที่ได้จากการทบทวนสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้นมาใช้ในการเตรียมความพร้อมให้แก่คน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศไทยยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งในระดับโลก และภายในประเทศ ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงสำคัญระดับโลก ประกอบด้วย

1.1) กฎ กติกาใหม่ของโลกหลายด้านส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัว วิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ การเงินของโลกทำให้มีการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ กติกาทางด้านการค้า การลงทุน สภาพแวดล้อม สังคม การจัดระเบียบใหม่ การลงทุนที่เน้นความโปร่งใส ปัญหาสิ่งแวดล้อม การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ปัญหาโลกร้อน หลักสิทธิมนุษยชน ข้อตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม

1.2) การปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลาง ประเทศต่างๆในเอเชียมีแนวโน้มเป็นประเทศกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ฮองกง เกาหลี สิงคโปร์ ใต้หวัน การเปิดการค้า

เสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย โดยต้องมีการเตรียมพร้อมหลายด้านโดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1.3) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกอย่างต่อเนื่อง การที่สังคมโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ มีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายกำลังคน เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมระบบการผลิตเปลี่ยนจากการใช้แรงงานมาเป็นการใช้องค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อทดแทนแรงงานที่ขาดแคลน รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพก็เพิ่มขึ้นด้วย

1.4) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน ปัจจุบัน อุณหภูมิโลกสูงขึ้น ทำให้อากาศเกิดความแปรปรวน เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและรุนแรงมากขึ้น ระบบนิเวศสูญเสียพันธุ์พืชและสัตว์ การสูญเสียพื้นที่ชายฝั่งอันเนื่องมาจากระดับน้ำทะเลสูงขึ้น นำไปสู่การย้ายถิ่นของประชากร เกิดความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐาน เขตท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรม โรคระบาด การระบาดของโรคและแมลง ส่งผลต่อความเสียหายต่อผลผลิตทางการเกษตร

1.5) ความมั่นคงทางอาหารและพลังงานของโลกมีแนวโน้มจะเป็นปัญหาสำคัญ ความต้องการด้านพืชพลังงาน สินค้าเกษตรและอาหารมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเพิ่มของประชากร ในขณะที่การผลิตพืชอาหารลดลง มีข้อจำกัดด้านพื้นที่ เทคโนโลยีในการผลิต ส่งผลทำให้อาหารสู่ตลาดลดลง ไม่เพียงพอแก่ความต้องการของประชากรโลก

1.6) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมากยิ่งขึ้น เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคาม เช่น การจารกรรมข้อมูลธุรกิจ หรือข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศที่พัฒนาเทคโนโลยีได้ช้าจะเป็นผู้ซื้อและมีผลิตภาพต่ำ การเข้าถึงเทคโนโลยีไม่เท่าเทียมกันจะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ

1.7) การก่อการร้ายสากลเป็นภัยคุกคามประชาคมโลก การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคง ต้องเตรียมพร้อมในการควบคุมปัจจัยที่เกื้อหนุนการก่อการร้ายและสร้างความร่วมมือในเวทีระหว่างประเทศเพื่อป้องกัน

2) การเปลี่ยนแปลงภายในประเทศ

2.1) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านเศรษฐกิจ ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทเป็นภาคการผลิต ภาคการเกษตรเป็นแหล่งรายได้ของคนส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ภาคบริการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจในประเทศกับต่างประเทศทำให้เกิดกิจกรรมด้านการค้าและการลงทุน แต่ภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ ทำให้การลงทุนขับเคลื่อนเศรษฐกิจลดลง ความอ่อนแอของเศรษฐกิจไทยคือยังไม่มีปัจจัยสนับสนุนในส่วน

ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมาย กฎ และระเบียบทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการแข่งขัน

2.2) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านสังคม ประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ปัญหาคุณภาพการศึกษา และระดับสติปัญญาของเด็ก พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและผลิตภาพแรงงานต่ำมีการคุ้มครองทางสังคมและการจัดสวัสดิการเพิ่มขึ้นแต่ยังไม่ทั่วถึง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากร และโอกาสเข้าถึงทรัพยากรเป็นปัญหาการพัฒนา ความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ปัญหาอาชญากรรม การพนัน

2.3) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาคการเกษตรและความยากจน การบริหารจัดการทรัพยากรไม่มีประสิทธิภาพ

2.4) การเปลี่ยนแปลงสถานะด้านการบริหารจัดการการพัฒนาประเทศ ความขัดแย้งทางการเมืองมีสูง ความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ยังคงอยู่และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของประชาชนและความเชื่อมั่นของนานาชาติและความสงบของสังคม (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555)

2.1 ทักษะในศตวรรษที่ 21

Bellanca, J. & Brandt (2012); วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอชิป จิตตฤกษ์ (2554). ได้กล่าวถึงทักษะแห่งอนาคตใหม่ ประกอบด้วย ความสามารถในการปรับตัว (adaptability) ความยืดหยุ่น (resiliency) การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) การคิดอย่างเป็นระบบ (system thinking) นอกจากนี้ทักษะที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงานได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงความรู้วิชาแกนและเนื้อหาสาระจำเป็นต้องรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา เป็นต้น และกระบวนการที่จะขับเคลื่อนเพื่อทำให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ มาตรฐานการประเมิน หลักสูตรและการสอน การพัฒนาทางวิชาชีพ และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

ทักษะในการทำงานในอนาคตจะเป็นการใช้ความสามารถในการประยุกต์ คิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ ไม่เป็นงานที่ซ้ำซาก เป็นงานที่ต้องใช้สมองในการคิด เทคโนโลยีจะเข้ามาแทนที่

การทำงานที่มีรูปแบบซ้ำๆ ใช้เพื่อช่วยพนักงานที่มีทักษะขั้นสูงให้เพิ่มผลผลิตได้มากขึ้นและสร้างสรรค์ คนที่มีความรู้และทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้เท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นทักษะแห่งศตวรรษใหม่จึงเป็นใบเบิกทางการเลือกกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนคนที่ปราศจากทักษะดังกล่าวก็ต้องจมปลักอยู่กับงานที่ใช้ทักษะน้อยและค่าจ้างต่ำ ความเชี่ยวชาญในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงเป็นสิทธิพลเมืองชุดใหม่ที่จำเป็นในยุคเรา การศึกษาในระบบการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ความแข็งแกร่งจึงหมายถึงความเป็นเลิศในเนื้อและทักษะควบคู่กันไป

Howard Gardner ได้อธิบายจิตที่ควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน 5 ลักษณะ ได้แก่ จิตประเภทแรกเป็นจิตรู้จักคิด ประกอบด้วย 1) จิตเชี่ยวชาญ (disciplined mind) เป็นจิตที่มีความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เช่น ศิลปะ งานช่างฝีมือ งานวิชาชีพ งานวิชาการ ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และ 2) จิตรู้สังเคราะห์ (synthesized mind) เป็นจิตที่รู้จักการสำรวจแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัญหาของตนเองแล้วนำมาผสมผสานเพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม จิตสร้างสรรค์ (creating mind) เป็นจิตที่พยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้แก่วงการวิชาชีพ ค้นหาแนวคิดแนวปฏิบัติใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้จากความผิดพลาด จิตประเภทที่สองเป็นจิตความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย จิตรู้เคารพ (respectful mind) เป็นจิตที่เปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลาย อยากพบพาน ทำความรู้จักและชื่นชอบผู้คนจากแดนไกล เชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น เชื่อว่าโลกจะน่าอยู่เมื่อทุกคนเคารพซึ่งกันและกันและ จิตรู้จริยธรรม (ethical mind) การประพฤติปฏิบัติตนตามสิ่งที่ตนเองสอดคล้องกับสิ่งที่ตนเองยึดมั่นแม้พฤติกรรมนั้นจะขัดแย้งกับประโยชน์ส่วนตน ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับอุดมคติ ทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนในชุมชน การประพฤติปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็นตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเข้าสู่โลกการทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ความริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือ

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เนื่องด้วยในปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อและเทคโนโลยีมากมาย ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการแสดงทักษะการ

คิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย โดยอาศัยความรู้ในหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ด้านสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี

ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ ในการดำรงชีวิตและทำงานในยุคปัจจุบันให้ประสบความสำเร็จ นักเรียนจะต้องพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต (Productivity) และความรับผิดชอบเชื่อถือได้ (Accountability) ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Responsibility)

ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ Reading (อ่านออก), (W)Riting (เขียนได้), และ (A)Arithmetic (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-Cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (Soule, H. & et. al., 2016; วิจารณ์พานิช, 2556)

2.2 ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

หน่วยงานที่มีชื่อว่า Partnership for 21st century skills ได้ให้เหตุผลของการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คือ (Fadel, C., 2008; Barber, S.M., 2009; Bellanca, J. & Brandt, 2012; วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอชิป จิตตฤกษ์, 2554).

1) การเปลี่ยนแปลงในระบบพื้นฐานทางเศรษฐกิจ งานและธุรกิจในช่วงระยะสิบปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่เป็นงานฝีมือและใช้แรงงาน จะเปลี่ยนเศรษฐกิจบริการที่ใช้ข้อมูลสารสนเทศ ความรู้และนวัตกรรม

2) ความต้องการทักษะใหม่ๆ และแตกต่างหลากหลาย เศรษฐกิจที่กำลังก้าวหน้า บริษัทอุตสาหกรรมที่ดำเนินงานด้วยนวัตกรรมใหม่ อาชีพที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง ล้วนต้องการลูกจ้างที่มี

การศึกษาสูงที่พร้อมด้วยความสามารถและความรับผิดชอบ ยึดหยุ่นกับปัญหาที่ซับซ้อน การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการข้อมูล การทำงานเป็นทีม และการสร้างองค์ความรู้ใหม่

3) การเติมเต็มช่องว่างของสมรรถนะ สถานการณ์ทักษะของผู้เรียนที่ยังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว เช่น ทักษะการอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการเขียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดมีความสำคัญสำหรับทุกคนอย่างมาก

2.3 ทักษะจำเป็นต้องพัฒนาแห่งศตวรรษที่ 21

กระบวนการพัฒนาจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลที่ทันสมัย ต้องการการมีส่วนร่วม ผลสัมฤทธิ์และการแข่งขันในโลกเศรษฐกิจปัจจุบัน การประเมินทักษะที่สำคัญมีดังนี้ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, 2554)

1) การคิดวิจารณ์ญาณและการตัดสินใจ (Critical thinking and decision making) เนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์สื่อต่างๆ นักเรียนต้องรู้จักการประเมินความน่าเชื่อถือ ความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การคิดวิจารณ์ญาณถือเป็นทักษะจำเป็นในสังคม รวมถึงทักษะการแก้ปัญหา เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กในยุคใหม่ที่แสดงถึงความสามารถพิเศษ Conley, D.T. พบว่า ลักษณะทางจิตใจ (habits of mind) ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแปลความ ความเที่ยงตรง ความถูกต้องแม่นยำ การแก้ปัญหาคด้วยความมีเหตุมีผล มีความสำคัญกว่าการรู้จำเนื้อหา และมีผลต่อความสำเร็จต่อการศึกษาในมหาวิทยาลัย การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เป็นพื้นฐานของการพัฒนาทักษะที่สูงขึ้น เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง การพัฒนากระบวนการคิด บุคคลที่ศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นนักคิดเพื่อเปรียบเทียบหลักฐาน ประเมินและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การตัดสินใจข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน สุขภาพ กิจกรรมฝึกฝนยามว่าง การวางแผน เป็นต้น

ลักษณะของผู้มีทักษะการคิดแบบวิจารณ์ญาณ ได้แก่ คิดอย่างมีเหตุผล เช่น การคิดแบบนิรนัย-อุปนัย มีระบบการคิดการตัดสินใจ การวิเคราะห์ประเมินหลักฐาน ข้อร้องเรียน ข้อโต้แย้ง ความเชื่อ วิเคราะห์ทางเลือก การสังเคราะห์และการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลข่าวสารกับประเด็น ข้อขัดแย้ง การแปลความหมายข้อมูลและการสรุปบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดีที่สุด การสะท้อนประสบการณ์และการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การบูรณาการ

2) การแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน (problem solving) มีหลักการที่หลากหลาย และเป็นปัญหาปลายเปิดที่สนับสนุนวิธีการแก้ปัญหาหลายแนวทาง โดยเฉพาะประเด็นการออกแบบ การคิดวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาสำหรับเด็ก สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ วิธีการสนับสนุนให้เกิดทักษะการแก้ปัญหา การเพิ่มคุณภาพการทำงานเพื่อเพิ่มทักษะการคิดที่สูงขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนภายในห้องเรียน เช่น การเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ การคิดนิรนัย-อุปนัย การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด และการตัดสินใจ

3) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (creativity and innovation) หมายถึง 3.1) การใช้เทคนิคการคิดสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย เช่น การระดมสมอง การคิดสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า การคิดซับซ้อน การกลับกรองความคิด การวิเคราะห์ และประเมินจากแนวคิดเดิมนำไปสู่การพัฒนา และการต่อยอด 3.2) การทำงานอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น ได้แก่ การพัฒนา การนำไปใช้ การนำเสนอแนวคิดใหม่ต่อผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ การเปิดโอกาสและตอบสนองต่อความคิดและทักษะใหม่ต่องานที่ทำ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับต่อผลงาน การมองความล้มเหลวว่าเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ การมีทักษะต่อการสร้างสรรค์และนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในระยะยาว การทำงานเป็นวงจรของความสำเร็จเพียงเล็กน้อยและความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นบ่อยครั้งได้ 3.3) การนำนวัตกรรมไปใช้ และโดยอาจเป็นการคิดต่อยอดจากสิ่งเดิมหรือการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามบริบท สถานการณ์ปัญหา สามารถออกแบบนวัตกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด Sir Kenneth Robinson ผู้นำด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญพอๆกับความสามารถในการอ่านออกเขียนได้และควรให้ความสำคัญและพัฒนาไปพร้อมกัน Robert Sternberg กล่าวว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จมักจะมีความคิดสร้างสรรค์ คิดเสมอว่าจะพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้นอย่างไร ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ เริ่มต้นและชักชวนคนอื่นให้เห็นค่านิยมและภูมิปัญญาเพื่อให้แน่ใจว่าความคิดของเขาไม่ได้ทำเพื่อตนเอง Howard Gardner กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นหนึ่งในห้าของลักษณะจิตใจที่ต้องการทำให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21

4) การสื่อสารและความร่วมมือเป็นทีม (communication and collaboration) โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ภาษา ฯลฯ การแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจน ความคิดเห็นที่สร้างความคิดเชิงบวก การบูรณาการการสื่อสารในการเรียนการสอน การจูงใจ ทักษะเหล่านี้จะมีคุณค่าในเวลาทำงานและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน เช่น การอ่าน การพูด การเขียน การต่อรองเชิงธุรกิจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ลักษณะสำคัญของการสื่อสาร ได้แก่ (4.1) ความชัดเจนทั้งภาษาพูด อ่าน เขียน อัจฉนภาษา ที่หลากหลายรูปแบบ

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ (4.2) ข่าวสาร การแนะนำ การจูงใจ เชิญชวน การใช้สื่อมีเดียและเทคโนโลยี รู้จักประเมินผลกระทบ การสื่อสารบุคคลที่หลากหลาย ในสถานการณ์ต่างๆบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม การประนีประนอม ทำงานเป็นทีมเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายของการทำงาน

2.4 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด วุฒิภาวะ ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ทดลอง สรุปสาระสำคัญจนเกิดความรู้ สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติที่สำคัญมีดังนี้ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

1) จัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic learning)

การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับบริบทหรือสภาพแวดล้อม ในขณะที่เรียนรู้ ห้องเรียนไม่ใช่บริบทที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลึก เพราะห้องเรียนไม่เหมือนสภาพในชีวิตจริง การสมมติเจตคติที่คล้ายจะเกิด ในชีวิตจริงก็ได้ความสมจริงเพียงบางส่วน แต่หากไปเรียนในสภาพจริงก็จะ ได้การเรียนรู้ในมิติที่ลึกและกว้างขวางกว่าสภาพสมมติ การให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญสภาพการณ์จริง ปัญหาจริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูลและวิธีการต่างๆเพื่อที่จะแก้ปัญหาและได้รับผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง (ทิศนา ชัมมณี : 2545)

2) กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างกระบวนทัศน์ใหม่ (Mental model building) นี้เป็นการเรียนรู้วิธีการนำเอาประสบการณ์มาสังคมนเกิดเป็นกระบวน ทัศน์ (หรือความเชื่อ ค่านิยม) และที่สำคัญกว่านั้นคือ สังสมประสบการณ์ ใหม่ เอามาได้แย้งความเชื่อหรือค่านิยมเดิม ทำให้ละจากความเชื่อเดิม หันมายึดถือความเชื่อหรือกระบวนทัศน์ใหม่

3) การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Internal motivation) การเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเกิดจากแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการบังคับของผู้อื่น เช่น ครู พ่อแม่ เป็นต้น

4) หลักการพหุปัญญา (Multiple intelligence) ครูต้องเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถแตกต่างกัน Howard Gardner ได้กำหนดความสามารถของคนเรามาอย่างน้อย 8 ด้าน

5) การเรียนรู้สังคม (Social learning) การเรียนรู้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของสังคม ฉะนั้น ครูจึงต้องจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ เน้นการเรียนรู้เป็นทีม มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมสำหรับการพัฒนาผู้เรียนควรมีหลักการสำคัญ คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การเรียนแบบโครงงาน (PBL: Problem-Based Learning) การทำงานเป็นทีม การฝึกฝนแสวงหาความรู้แล้วนำมาทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความรู้ว่าสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ การเขียนรายงานผลการปฏิบัติงาน นำเสนอหน้าชั้นเรียนต่อบุคคล ชุมชนโดยการทำงานเป็นทีม จากนั้นฝึกให้มีการสะท้อนคิด (Reflection) ว่าผู้เรียนได้เรียนรู้ อะไรบ้าง ว่าทำงานประสบความสำเร็จได้อย่างไร ปัญหาอุปสรรคมีอะไรบ้าง แก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร มีข้อผิดพลาดที่ต้องแก้ไขพัฒนาอย่างไร เหตุใดผลลัพธ์จึงเป็นเช่นนั้น

Soule, H. & et.al. (2016); สิริรัตน์ นาคินและคณะ (2559); วิจารย์ พาณิช, (2556) ได้นำเสนอระบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ในศตวรรษที่ 21 มี 5 ระบบ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้, การประเมินผลทักษะการเรียนรู้, หลักสูตร และการสอน, การพัฒนาวิชาชีพ และสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ รายละเอียดมีดังนี้ 1. มาตรฐานในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) (1.1) เน้นทักษะ ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน (1.2) สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น (1.3) มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน (1.4) ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมี ความหมายและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ 1.5 ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง 2. การประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills) (2.1) สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน สำหรับ การทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการประเมินผลในชั้นเรียน (2.2) เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน (2.3) ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (2.4) สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (Portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ 3. หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum and Instruction) (3.1) การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก (3.2) สร้างโอกาสที่จะ

ประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบ การเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) (3.3) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้าง ทักษะขั้นสูงทางการคิด

4. การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Professional Development) (4.1) จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการ การใช้เครื่องมือและกำหนด ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ และกำหนด กิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม (4.2) สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติของการสอนด้วยเทคนิค วิธีการสอนที่หลากหลาย (4.3) สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบ วิจัยญาณ และทักษะด้านอื่นๆที่สำคัญต่อวิชาชีพ (4.4) เป็นยุคแห่ง การสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพให้เกิดขึ้นกับครูเพื่อเป็นตัวแทนแห่งการเรียนรู้ของชั้นเรียนที่จะ นำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ (4.5) สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียน สติปัญญา จุดอ่อนจุดแข็งในตัวผู้เรียน เหล่านี้เป็นต้น (4.6) ช่วยให้ครูได้เกิดการพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับการ กำหนดกลยุทธ์ทางการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการ เรียนรู้ (4.7) สนับสนุนให้เกิดการประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างทักษะและเกิดการ พัฒนาการ เรียนรู้ (4.8) แบ่งปันความรู้ระหว่างชุมชนทางการเรียนรู้โดยใช้ช่องทางหลากหลายใน การสื่อสารให้ เกิดขึ้น (4.9) สร้างให้เกิดตัวแบบที่มีการพัฒนาทางวิชาชีพได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

5. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment) (5.1) สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและ สภาพแวดล้อม ทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล (5.2) สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันข้อปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกัน รวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน (5.3) สร้างผู้เรียนเกิด การเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน (5.4) สร้างโอกาสใน การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (5.5) ออกแบบระบบการ เรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรายบุคคล (5.6) นำไปสู่การพัฒนาและขยาย ผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

2.5 การศึกษาหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21

การผลิตครูยุคใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรครูที่ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง การผลิตครูตามคุณลักษณะของครูศตวรรษที่ 21st ซึ่งกำหนดทักษะของครูในอนาคต 8 ทักษะ (Barber, S.M., 2009). คือ 1) ทักษะด้านการปรับตัว 2) ทักษะการสื่อสารที่ดี 3) ใฝ่รู้ 4) มีวิสัยทัศน์ 5) มีความเป็นผู้นำ 6) มีความทันสมัย 7) การเป็นผู้ร่วมมือที่ดี 8) มีทักษะในการจัดการความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 ของ Sir. Michael Barber ซึ่งได้เสนอเป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับครูที่มีคุณภาพ ไว้ดังนี้ Well-educated=E(K+T+L) โดยตัวอักษรย่อ E คือ Ethical Underpinning, K คือ Knowledge, T คือ Thinking, L คือ Leadership (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554; Barber, M., 2009; มนตรี จุฬาวัดมนทล, 2555) “การที่จะได้ครูที่มีคุณลักษณะ ครูดี ครูเก่ง มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง” ได้นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อม และความเข้มแข็งของสถาบันผลิตครู ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อสถานการณ์ปัจจุบัน การปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น กลไกหลักประการหนึ่งของการผลิตครูคือ หลักสูตรการผลิตครูที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครู จึงมีความสำคัญเพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของบัณฑิตครู และเป็นการนำไปสู่การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยตามเป้าประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับการผลิตครูในประเทศไทยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

จากการวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ของมหาวิทยาลัย 3 แห่งในประเทศไทย ได้แก่ 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และ 3. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21 คาดหวังผู้จบการศึกษาสายวิชาชีพครูควรมีคุณลักษณะดังนี้

2.5.1) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากงานวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต 10 ทักษะ (สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ และคณะ, 2556) รายละเอียดของทักษะประกอบด้วย 1) คุณธรรมจริยธรรม 2) ทักษะการมีส่วนร่วม 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการเขียน 5) ทักษะภาวะผู้นำ 6) ทักษะ

ชีวิต 7) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 8) ทักษะการอ่าน 9) ทักษะการคิดวิเคราะห์และตัวเลข 10) ทักษะทางเทคโนโลยี และมีรูปแบบการพัฒนาที่เรียกว่า ESILK โดยที่ E หมายถึง Ethics, S หมายถึง Skills, I หมายถึง Innovation, L หมายถึง Leadership, K หมายถึง Knowledge ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael Barber ซึ่งได้เสนอเป็นแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับครูที่มีคุณภาพ ไว้ดังนี้ Well-educated = E(K+T+L) โดยตัวอักษรย่อ E คือ Ethics, K คือ Knowledge, T คือ Thinking, L คือ Leadership (Barber, S.M., 2009)

2.5.2) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากงานวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (อภิสิทธิ์พร สติย์ภาศีกุล และคณะ, 2556) มีรายละเอียดตามองค์ประกอบ E (K+Bs+Ps) โดยมีรายละเอียดของทักษะประกอบด้วย E (Ethic) คุณธรรม จริยธรรมพื้นฐานและตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู ประกอบด้วย

E1 หมายถึง คุณธรรมพื้นฐาน 5 ข้อ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ จิตสาธารณะ มีความเป็นประชาธิปไตย อดทนมุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัยและรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

E2 หมายถึง คุณธรรม จริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 5 ข้อ ทั้งต่อตนเอง ต่อวิชาชีพ ต่อผู้รับบริการ ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และต่อสังคม

K (Knowledge) คือความรู้ที่ครูในศตวรรษที่ 21พึงมี ประกอบด้วย

K1 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ สังคม ภาษา วิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม สุขภาพ เทคโนโลยี ศิลปะ คณิตศาสตร์ และความเป็นพลโลก

K2 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเฉพาะด้าน เป็นความรู้ในกลุ่มวิชาเอกที่สนใจจะนำไปประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จริยธรรม และหน้าที่พลเมือง

K3 หมายถึง ความรู้ความเข้าใจด้านวิชาชีพครู เป็นความรู้ที่ส่งเสริมทักษะวิชาชีพ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน จิตวิทยาการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ปรัชญาการศึกษา กฎหมายการศึกษา การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การวิจัยชั้นเรียน

Bs (Basic skills) คือ ทักษะพื้นฐานที่คนในศตวรรษที่ 21 ควรมี ประกอบด้วย

Bs1 หมายถึง ทักษะการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์

Bs2 หมายถึง ทักษะการสื่อสาร ได้แก่การใช้ภาษาทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยใช้ภาษาต่างๆ ได้ไม่น้อยกว่า 2 ภาษา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

Bs3 หมายถึง ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นที่มีความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป

Bs4 หมายถึง ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่การเป็นผู้นำผู้ตาม มีมนุษยสัมพันธ์

Bs5 หมายถึง ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ บอกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้ บอกแหล่งข้อมูล บอกวิธีการแสวงหาความรู้ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ใหม่ บอกแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ได้

Ps (Professional Skill) คือ ทักษะเฉพาะของผู้ที่ประกอบวิชาชีพครู โดยนำความรู้ด้านวิชาชีพครูมาฝึกปฏิบัติให้เกิดความเชี่ยวชาญ สามารถนำไปใช้ในห้องเรียนให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การผลิตและใช้สื่อนวัตกรรมการศึกษา การวัดประเมินผล และการวิจัยชั้นเรียน

2.5.3) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 จากงานวิจัยนาร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ตามความคาดหวังของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฤตินันท์ สมุทร์ทัย และคณะ, 2556) มี 5 องค์ประกอบ โดยเขียนในรูปของสมการได้ว่า Well-educatedness = E(K+T+L+C) โดยมีรายละเอียดของทักษะประกอบด้วย 1) ความสามารถพื้นฐานทาง จริยธรรม (Ethical Underpinning) 2) ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต (Knowledge)

3) ความสามารถในการคิด (Thinking) 4) ความสามารถในการนำตนเอง (Leadership)

5) สมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบวิชาชีพครู (Competency)

จากงานวิจัยนาร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ของทั้ง 3 สถาบัน สรุปได้ว่ามีความคาดหวังให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ผลิตครู รวมทั้งครูปฐมวัย ให้มี

ลักษณะมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีความคิด มีความเป็นผู้นำ และมีทักษะเฉพาะของผู้ประกอบวิชาชีพครู

2.6 ทฤษฎีแรงจูงใจในการเรียน

Moore (1992); อารีย์ พันธุ์มณี (2542) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจ หมายถึง สภาวะใดๆ หรือแรงกระตุ้นที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมากระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คำว่า แรงจูงใจในการเรียน สุรพล พะยอมแย้ม (2541) ให้คำนิยามว่า หมายถึง ภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า แรงขับจากสภาพแวดล้อมต่างๆ ผลักดันทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียน กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2552) กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ว่า แรงจูงใจ(motive) กับ การจูงใจ (motivation) มีความแตกต่างกันแต่เกี่ยวข้องกัน แรงจูงใจเป็นสภาวะของจิตที่ได้รับการกระตุ้นให้เกิดความปรารถนาที่อยากเป็นอยากมีและอยากได้ กระบวนการหรือวิธีการที่กระตุ้นจนทำให้เกิดแรงจูงใจเรียกว่า การจูงใจ(motivation)

ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (Vroom's Expectancy Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการจูงใจของบุคคล โดยอธิบายถึงแรงจูงใจของบุคคลเกิดจากทักษะ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความคาดหวัง (E=Expectancy) ความต้องการรางวัล (V=Valence) เครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จ(I=Instrumentality) โดยอธิบายความสัมพันธ์ในรูปของสมการ $V \times E \times I = M$ ความต้องการรางวัล (V) เป็นความพึงพอใจต่อรางวัลหรือสิ่งตอบแทนที่บุคคลจะได้รับ ความคาดหวัง (E) เป็นความเชื่อว่าการมีความพยายามในการทำงานจะทำให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จและได้รับรางวัล และเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จ (I) เป็นความเชื่อว่าการที่บุคคลได้รับรางวัลในเบื้องต้นแล้วจะมีโอกาสได้รับรางวัลในขั้นที่สอง (Lunenburg, F.C., 2011)

Moore (1992); อริยา คูหา (2546); กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2552) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) แรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) เป็นสภาวะที่เกิดแรงกระตุ้นภายในตนเองการแสดงพฤติกรรมเป็นการตอบสนองความต้องการความปรารถนาของตน เป็นแรงจูงใจอันเกิดจากความต้องการด้านจิตวิทยา ต้องการความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจใฝ่เรียนรู้ ความสนใจ ความชอบ ความศรัทธา ความคาดหวัง กำลังใจ บุคลิกภาพ ความวิตกกังวล เป็นต้น

2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic motivation) เป็นสภาวะที่เกิดจากแรงกระตุ้นภายนอก เป็นแรงจูงใจอันเกิดจากการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น ค่านิยม สถาบันการศึกษา การได้รับรางวัล เกียรติยศ คำชม การลงโทษเงินเดือน เกียรติยศชื่อเสียง ความคาดหวังจากผู้อื่นๆ เป็นต้น แรงจูงใจภายนอกสามารถกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจภายในได้ เช่น ถ้ามหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จัดสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย อาคารสถานที่ สะดวก เรียบร้อยร่มรื่น จะสามารถทำให้เกิดแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นได้ ทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้เช่นกัน และจากการศึกษาวิจัยของ มานี แสงศิริ (2550) พบว่า แรงจูงใจในการเรียนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครูในระดับนักศึกษาด้วย

2.7 เจตคติต่อวิชาชีพครู

Fishbein&Ajzen (1975); Feldman, R.H. (2001); ธานี วณิชยเศรษฐ์ (2553) ให้นิยาม เจตคติ หมายถึง แนวโน้มของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ความรู้สึก (Affective) และการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง

Fishbein and Ajzen (1975); พัชรา ทิพย์ทัศน์ (2554) อธิบายองค์ประกอบของเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินค่าสิ่งเร้าต่างๆ

2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกและอารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้าต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากทฤษฎีบุคคลประเมินค่าสิ่งเร้าแล้วพบว่าพอใจหรือไม่พอใจต้องการหรือไม่ต้องการดีหรือเลว

3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้รับจากการประเมินค่าให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

2.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นครูปฐมวัยในยุคศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาของ มานี แสงหิรัญ (2550) เรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครูในระดับนักศึกษา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจในการเรียน เจตคติต่อวิชาชีพครู พฤติกรรมการเรียนตัวแปรด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ ความเป็นนักวิชาการของอาจารย์ และคุณภาพการสอน ปราณี จันทรราชชัย (2552) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยภายหลัง ปัจจัยการพัฒนาตนเอง ปัจจัยวัฒนธรรมการเรียนรู้ วันชนีย์ เชาว์ดำรงค์ (2542) ศึกษา รูปแบบการพัฒนาความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ พบว่า รูปแบบที่ใช้พัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาครู ประกอบด้วย 1) หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ หน่วยงานลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ 2) ผู้รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ 3) การดำเนินการพัฒนา ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย การประเมินสภาพ และวิธีดำเนินการพัฒนา 4) การประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ สำหรับกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพ ด้านวิชาการ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะ จำนวน 12 กิจกรรม มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ เนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ แนวการจัดกิจกรรม ระยะเวลา สื่อ การวัดและประเมินผล สู้ทัศน์ จอกสถิตย์ (2547) ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครูของครูกลุ่มศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะของครูดีโดยทั่วไปประกอบด้วย ความเมตตากรุณา ความมีเหตุผล คุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพ ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นในงาน ความรู้ความสามารถ และความร่วมมือ คุณลักษณะครูดีของครูกลุ่มเขตศรีนครินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ครูเพศชาย มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ มนุษย์สัมพันธ์ ความเมตตากรุณา คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ความมุ่งมั่นในการทำงาน ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพ ครูเพศหญิง มี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเมตตากรุณา คุณธรรมจริยธรรม บุคลิกภาพ ความมั่นคงทางอารมณ์ ความรับผิดชอบ ความสามารถ ความรู้และทักษะ ระเบียบวินัย ความยุติธรรม และมนุษย์สัมพันธ์

จากการศึกษาของ มานี แสงหิรัญ (2550) เรื่อง การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครูในระดับนักศึกษา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม แรงจูงใจในการเรียน เจตคติต่อวิชาชีพครู พฤติกรรมการเรียน ตัวแปรด้านอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ ความเป็นนักวิชาการของอาจารย์ และคุณภาพการสอนของอาจารย์ และปรารถนา จันทราราชัย (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเป็นครูมืออาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยภายหลัง ปัจจัยการพัฒนาตนเอง ปัจจัยวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครูมืออาชีพ

สุนันทา แก้วสุข (2539) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับจริยธรรมของนักศึกษาครู พบว่า ด้านลักษณะทางชีวสังคม การอบรมเลี้ยงดู ลักษณะมุ่งอนาคตและการสนับสนุนทางสังคม ส่งผลทางบวกต่อจริยธรรมของนักศึกษาครู

Eugening, M.W. Ng & et. al. (2013) ได้ศึกษาความพร้อมด้านเทคโนโลยีของครูคนตรี ก่อนประจำการในศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเตรียมพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระบบออนไลน์หรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่เรียนในวิชาวิธีการสอนและกลยุทธ์การสอนทางคนตรี โดยนักเรียนแต่ละคนจะได้รับกลวิธีการสอนโดยใช้เกมและระบบการจัดการเรียนรู้ (LMS: learning management system) พบว่า นักศึกษามีความพร้อมและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในกิจกรรมการเรียนรู้

Siddiq, F. & et. al (2016) ศึกษาการพัฒนาให้นักเรียนด้านทักษะการสื่อสารและสารสนเทศทางดิจิทัลของครู (TEDDICS) ในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการสื่อสารและสารสนเทศทางดิจิทัล 3 ทักษะ ได้แก่ การเข้าถึง (accessing) การประเมิน (evaluating) และการเผยแพร่และสื่อสารข้อมูล (sharing and communicating digital information) มีการตรวจสอบความตรงด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสอนของครู เช่น การรับรู้ความสามารถในตน ภูมิภาคหลังผลการวิจัยสรุปว่า ทั้ง 3 ทักษะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ความสามารถในตน ความถี่ในการใช้และการรับรู้ประโยชน์ของ ICT

พรเทพ เสถียรนพเก้า (2553) ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครู โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์การถดถอย พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ทักษะคิดที่ดีต่อคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) การได้รับการสนับสนุนจากสังคม 3) ทักษะคิดที่ดีต่อวิชาชีพครู 4) การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และตัวแปรที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน และวิถีคิดแบบเร้ากุศล

บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์ (2550) ศึกษาการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครูซึ่งมีลักษณะเด่น คือ การบูรณาการการจัดการความรู้กระบวนการกลุ่มและเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลตามสภาพจริงมาทดลองกับนักศึกษา จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบทีเทส พบว่า กลุ่มที่ได้รับพัฒนาการจัดการความรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลินดา นาคโบาย (2555) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทุกระดับที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1/2557 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้งหมด 26 แห่ง จำนวน 1375 คน ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนในระดับมหาวิทยาลัย ทักษะดีต่อวิชาชีพครูมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาครู

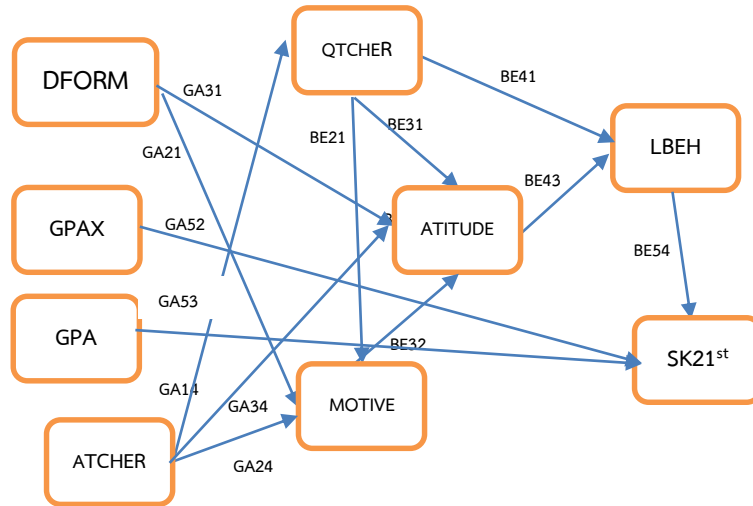
พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ศึกษาการใช้หลักสูตรจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครูที่ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนตามรูปแบบ MILER Mode ได้แก่ 1) ขึ้นสงบนิ่งอยู่กับตัวเอง 2) ขั้นการให้ความรู้ 3) ขั้นเรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม 4) ขั้นการสะท้อนความคิดจากการจัดกิจกรรม โดยมีการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม (AEC) ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักในตน 2) สร้างเสริมประสบการณ์ 3) ไคร่ครวญตรวจสอบการเปลี่ยนแปลง โดยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

จำนวน 19 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง พบว่า หลักสูตรดังกล่าวส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จันทนา เร่มสินธุ์ (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมชีวิตของนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ 30 แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามองค์ประกอบค่านิยมชีวิต ประกอบด้วย 13 องค์ประกอบ ได้แก่ ความทะเยอทะยาน ความสามารถในการทำงาน ความมีชีวิตชีวา ความเมตตา ความซื่อสัตย์ จิตนาการ ความมีสติปัญญา ความมีเหตุผล การควบคุมตนเอง ความรักความสุภาพอ่อนน้อม ความรับผิดชอบและความรักธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยระดับนักศึกษาที่ส่งผลเชิงบวกต่อค่านิยมชีวิต ได้แก่ ความคาดหวังต่อการศึกษาปริญญาโท การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เจตคติต่อวิชาชีพครู ปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบ ได้แก่ เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.51 ปัจจัยระดับมหาวิทยาลัยที่ส่งผลเชิงบวก คือ บรรยากาศของมหาวิทยาลัย

ประยูทธ ไทยธานี (2552) ศึกษาการตั้งคำถามแบบหมวกใบที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาครู พบว่า กลุ่มที่ได้รับการตั้งคำถามมีค่าเฉลี่ยการคิดแบบวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัย จะพบว่า มีปัจจัยหลายประการและมีความแตกต่างกันตามบริบท สถานการณ์ของหน่วยงาน องค์กรที่พัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษาครู ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับกลุ่มนักศึกษาปฐมวัย ในสังกัดมหาวิทยาลัยสวนดุสิตการคัดเลือกตัวแปรปัจจัยต่างๆ จะคัดเลือกเฉพาะตัวแปรปัจจัยที่อยู่ภายใต้กิจกรรม โครงการของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต และตัวแปรปัจจัยบางตัวแปรผู้วิจัยไม่ได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น การนิเทศนักศึกษา คุณภาพครูที่เลี้ยง การสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น ดังนั้นรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์สำหรับการวิเคราะห์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะความเป็นครูปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21st